

Enllà de la mar

Esperança Camps

Premi Joanot Martorell

I

Na Clara Llabrés remenava el cafè molt a poc a poc. Seguia un ritme lent, una cadència pausada que la feia aliena a tot el que la rodejava. Sempre que es trobava en una situació de crisi ho feia així. Na Clara havia après a convertir l'execució de moviments rutinaris en un instrument per a fugir, una paret per a fer força i saltar fora de pla. S'amagava, com si demorant aquests gestos secundaris fos capaç d'ajornar altres glops menys saborosos sobre els quals no en tenia el domini. Davant la tassa blanca del cafè amb llet na Clara executava moviments automàtics que tenia assumits que s'havien convertit en una cuirassa. Començava per girar l'ansa fins a col·locar-la a l'abast de la mà dreta. Després feia anar i venir quatre o cinc vegades el paperet de sucre abans de rompre'n només el cantó esquerre per deixar-lo caure dins el cafè molt lentament, com si es tractés d'una pluja fina i blanca. Finalment, acabava d'esquinçar el sobre per a introduir-hi la cullera, com si la volgués fer neta. Només després de verificar tot aquest preàmbul podia començar a remenar amb parsimònia el cafè amb llet. I aquell dia d'abril, Dijous Sant, no havia de ser diferent. Asseguda en una sala grandiosa de la tercera planta de l'hospital, orientada al llevant, i amb un sol que enlluernava, na Clara repetia la litúrgia. Mentre ella debatia el cafè amb la mà dreta, una infermera grassoneta i lluent, molt jove, li somreia alhora que li donava copets a la part interior de l'avantbraç esquerre per mirar de trobar-li una

vena. Totes dues sabien que seria una feina complicada i que l'agulla li faria mal. Aquella era la darrera sessió, d'una sèrie de nou, d'un dur tractament de quimioteràpia, i ja tenia els vasos sanguinis molt castigats. Remenava el cafè i remenava els pensaments. Era un dels altres costums sistemàtics que havia instituït des del primer dia de teràpia. L'estratègia era fer funcionar el cervell a molta velocitat, obligar-lo a pensar coses en les quals no pensaria en condicions de normalitat emocional. Aquell dijous de primavera a València tocava pensar que seria un bon dia per a començar a escriure un diari. El diari d'una supervivent. Un quadern on anotar sensacions i pensaments. Podria dedicar bona part del seu temps de naufraga a reflexionar sobre la malaltia que ara semblava superada. Una crisi com la que provoca que el propi cos engendri un tumor maligne, un apèndix no desitjat que s'escampa sense control, que és capaç de reproduir-se i de sembrar de mal tot l'organisme. La malaltia, el patiment, la por, la mort. Les mateixes reflexions que l'ésser humà fa d'ofici, perquè ho és, i que només alguns, els escollits, tenen el talent de deixar escrit perquè altres homes i altres dones tinguin instruments per a interpretar-se i dialogar amb la seua pròpia existència. Na Clara s'obstinava a pensar amb prepotència que també podria baixar a l'asfalt i teoritzar per a ressituar el paper del *jo* en aquest món globalitzat. Què hi fa l'individu ofegat en la mar de fons d'Internet. Quina és la responsabilitat dels ciutadans a l'hora d'emetre un vot quan són citats una vegada cada quatre anys per a participar en allò que els mitjans de comunicació han qualificat amb el tòpic de *fiesta de la democràcia*. Quan escoltava les tertúlies polítiques a la ràdio pensava que algunes d'aquelles veus, la majoria de vegades masculines, no feien altra cosa que dir

obvietats. Molt pocs eren prou arriscats per a fer propostes noves, per a llançar reptes golosos que incitessin a la reflexió intel·lectual. Quan la infermera per fi va trobar una via practicable i va notar la punxada que li va foradar lleument la pell ja es va desentendre d'aquella idea tan peregrina i va començar a cercar-ne una altra immediatament. Era inútil que s'encaparrotés a escriure un dietari amb totes aquestes coses. Tampoc volia fer-ho per a abocar-hi vivències íntimes. Ho havia intentat tantes vegades des de l'adolescència! Al segon calaix del canterano de moguin hi tenia un feix de llibretes i quaderns de totes mides i colors, que havia encetat una i mil vegades. El resultat sempre havia estat decebedor perquè els quaderns s'assemblaven més a una agenda que a un diari personal. Mai no va tenir l'autodisciplina suficient per a aconseguir embastar un relat que anés més enllà de dues o tres setmanes. Fins i tot havia intentat fer poemes en castellà o català. Imitava Gil de Biedma i Goytisolo, però resultaven vulgars pastitxos i sempre ho retia. Ben mirat, què hi podia anotar ella en un diari? S'empegueïa de pensar que algun dia una persona desconeguda podria llegir tot allò. Aquesta vegada seria diferent, pensava. Podria ser un dietari fictici, on explicaria fil per randa els prop de dos anys de lluita contra la malaltia. Podria parlar del propi naufragi, o de la tristor heretada, somatitzada i convertida en un embalum de cèl·lules embogides navegant lliurement pel seu organisme, i plantant bordo al pit esquerre. Però continuava topant contra la mateixa pedra de sempre: si no podia ser sincera, si no podia expressar el que realment sentia, no valia la pena malbaratar l'esforç. Na Clara s'estimava més escriure sobre la vida dels altres, per això s'havia fet periodista, i encara li agradava més inventar presumptes biografies i contar les històries vertaderes

de persones inexistent. Facècies que només han ocorregut a la seua imaginació. Tampoc tenia clara la seua capacitat per a reflexionar sobre aquelles altres coses importants per a l'esperit quan el que havia de fer era continuar lluitant per aconseguir l'estabilització de la salut i el ritme vital del seu propi organisme.

Quan les primeres gotes del còctel de fàrmacs començaven a recórrer els dos tubets de plàstic transparent i maldaven per entrar al seu cos, na Clara Llabrés va agafar la cartera de cuir marró que havia deixat a terra, estalonada a la butaca. L'havia comprada feia una partida d'anys passejant amb en Sergi per un mercadet a la vora del riu Arno, a Florència, molt a prop del Ponte Vecchio, i l'emprava per a traginar el que ella considerava objectes imprescindibles per a fer que les prop de quatre hores de la sessió de quimioteràpia transcorreguessin amb tranquil·litat. En realitat necessitava poques coses. A la cartera hi havia un reproductor portàtil de discos compactes, i uns quants llibres, entre els quals va triar dos poemaris d'autors menorquins. L'un era antic: *Galops i glops* de Pere Xerxa, que havia estat professor seu a l'institut. L'altre era *El salobre*, de Ponç Pons, molt més recent. Abans de començar a escoltar «Les Set Paraules de Crist» va deixar de remenar el cafè amb llet, que ja era tebi, i en va fer glopets curts. Li ho havia recomanat el terapeuta, potser el mateix professional que va decidir que a la sala de tractament hi havia d'haver un aquari d'aigua dolça amb peixos de colors lluents i un vaixell de plàstic naufragat al costat d'un tresor de llautó, i un canari groc dins una gàbia mínima. Li havia dit el terapeuta que era bo que mentre rebia la transfusió amb la mescla de medicaments ingerís líquids a glopets. Glopets de cafè amb llet, glopets de suc de melicotó, glopets d'aigua.

Glopets i galops i glops, i poesia santjoanera i els versos que sabia de memòria, però que continuava rellegint, perquè la poesia l'havia de llegir al paper rebregat d'aquells aplequets que ja estaven esgrogueïts. Havia de descobrir a cada línia el dibuix discontinu de la tinta i la distribució de les paraules que l'havien d'estovar o enfortir. *Encara sé d'un poble que viu sota l'elegiac / so de les campanes, / i que cada any, assenyalats dies, / tan blanca com la calç batega la seva ànima, / quan sent, pausats i rítmics / com canten un tambor i un fabiol... / conec encara un poble de passat quasi mític / gelós d'un vell tresor...* Aquells versos que tantes vegades s'havia recitat a si mateixa, que tantes vegades havia llegit a en Sergi. Aquells dissabtes de Sant Joan d'enyor, primer a Barcelona i després a València. Dissabtes de Sant Joan d'escoltar el tambor i el fabiol per telèfon perquè tenia exàmens, perquè havia d'estar en un tribunal d'oposició, o perquè havia d'acabar un text que havia d'entrar a la impremta immediatament. Encara faltaven dos mesos per a Sant Joan, i na Clara es va plantejar que enguany, després de tant de temps, podria rompre el malefici i anar a Ciutadella. Estava de baixa i no hauria de corregir exàmens ni assistir a reunions de departament. A més, la seva substituta estava fent una bona feina, i era suficient la supervisió periòdica que ella en feia. Els alumnes de doctorat havien estat comprensius amb la seva malaltia, i havien avançat el lliurament dels treballs, per tant, per què no anava a Ciutadella per Sant Joan?

A mesura que feia plans el pols se li accelerava. Hi enviaria na Luisa a principis de juny perquè li tingués la casa a punt. S'instal·laria a sa Farola. A la Contramurada hi ha massa trull i no se sentia amb forces per a obrir. Es preocuparia d'encarregar el bitllet d'avió amb molt de temps. Volia

arribar a Ciutadella prou prest per a sentir l'olor especial que hi fa el mes de juny. Una olor salada i humida mesclada amb el color blau del cel i el vermell de l'umangre que a València és incapaç d'ensumar. El salnitre i les algues. Les ensaïmades i els tians de pilotes amb tomatigat i de conill amb cebes. Les olles de xocolata. Les dolces i l'anís. Els estudiants que tornen. Els vells que ploren tot sols. Els sabaters de banqueta amagats dins cotxeries. Es tambor i es fabiol. Sa súl·lera des carreró. Uns capvespres llargs asseguda al portal de casa seua, menjant pipes amb les amigues, i amb moltes ganes que s'acabi el curs per a llevar-se l'uniforme i les sabates Gorila i anar a sa Farola. Fosquets d'anades i vingudes a casa dels veïns. D'enviats a can Netis, a comprar un quart de galetes Solsona que tenien forma de cor, i que en Jeroni o na Pili embolicaven amb paper d'estrassa amb tanta mestria, o a tornar els pots de vidre dels iogurts blancs ja consumits. A comprar cent grams de pernil dolç i ma mare demà t'ho pagarà. Quants clauers hi havia a la col·lecció? Quants n'havien arreplegat al llarg de tota una vida dedicada a la botiga i que havien anat penjant amb paciència als prestatges de llenya de darrere el taulell? Cada vegada que na Clara anava a ca'n Netis quedava embadalida mirant totes aquelles miniatures de plàstic o de llauna que representaven els més diversos objectes quotidians. I quan s'atracaven les festes de Pasqua, en Jeroni i na Pili omplien de caramels un dels dos aparadors de la botiga. Caramels amb papers de tots els colors, i damunt d'aquella muntanya de dolçor i càries, un quilomètric i daurat caramel de Pasqua. El més llarg que na Clara havia vist mai, i que sempre es preguntava qui el compraria, i quina boca més grossa hauria de tenir la persona que volgués xuclar-lo fins a fer-li una punta d'aquelles com un punxó.

La Capella Davidica encara cantava la *Primera paraula* quan un voluntari de l'associació de lluita contra el càncer li va oferir una revista de xafardejos que na Clara sí que llegia amb avidesa a la perruqueria. En aquest cas la va rebutjar amb un gest molt lleu i un somriure de compromís, sense pràcticament canviar el dibuix dels llavis. Va ser llavors quan va tornar. Es va girar i va recordar que no estava sola en aquella sala. Que hi havia més persones connectades al dispensador de medicina. Gent que, com ella, estava enganxada al degotís, però que ho estaria a qualsevol altre giny encara que fos l'andròmina més torturadora que s'hagués inventat mai contra l'home, amb la sola condició que els permetés tenir només un punt d'esperança per pensar que allò els mantindria aferrats a la vida.

En Ponç Pons està assegut en una *cocarossa*, ha sortit al camp i escriu versos, però pesca donzelles a na Macaret i na Clara Llabrés està asseguda en una butaca d'escai a l'hospital, i per la finestra de doble vidre veu la línia irregular que dibuixen al cel alguns edificis alts de l'avinguda de Blasco Ibáñez, però pesca llisses i mollets al port de Ciutadella. Amb el palmell de la mà esclafa els caragolins que ha arreglat a les tanques de s'Albufera i després els enganxa amb molta cura a l'ham. Ajusta el suret i tira bromeig de pa dur remullat amb aigua, perquè les llisses s'atraquin. Piquen, el pèl de cuca es tensa, el suret entra i surt de l'aigua fins que queda completament submergit. És el senyal. Na Clara, que té vuit anys, estira la canya a poc a poc i s'esvalota quan veu un cabot que cueja i esquitxa. Com que està molt regirada no el sap desempescar. Els seus amics, els al·lots pescadors de Baixamar, saben que és molt poruga i per espantar-la li han dit que els cabots són verinosos i tenen unes dents com

xeringues, i per això, mentre Joan Pons canta que Déu és mort, ella deixa el cabot i la canya i el suret damunt la riba. Pensa que quan el peix estigui ben torrat pel sol li podrà llevar l'ham de la boca, i se'n va a fer una volta amb el velo pel Pla. Xucla fel i vinagre que cull de la vorera al costat dels horts, i té escarrufaments. Una altra vegada Sant Joan i la *Quarta Paraula*, «Déus meus». I la por, sempre la por, ara a tornar a una Ciutadella en festes, plena d'estranyes. La por de tornar a obrir les portes de la casa. De veure gent de la qual fa tants anys que no sap res. La dolça melopea ja la bressola. En les vuit ocasions anteriors el mareig l'havia acompanyada quan el seu cos començava a reaccionar a l'efecte de la dosi de líquid que ja s'havia mesclat amb la sang que s'encarregava d'escampar-la per tot l'organisme. No és res. Sap que molt prest li passarà, que els dies pitjors encara han de venir, i pensa que voldria conèixer aquell poeta alaiorenc i mineral que escriu sense signes de puntuació, perquè no els necessita. Perquè ajunta les paraules de tal manera que la mateixa arquitectura del poema marca els silencis, els punts i les comes. Una vegada, ja fa uns quants anys, va coincidir amb ell en una recepció de la fundació Rubió i Tudurí a Montgofre, però hi havia tant de trull i tanta gent a qui saludar aquella nit d'estrelles fugaces i luxe i vestits llargs i lluentons del mes d'agost, que finalment se'n va anar d'allà dalt sense haver parlat amb ell.

La segona bossa de fàrmacs contenia un líquid vermell molt més espès que l'anterior, era tan dens que quasi notava, gota a gota, el trànsit intravenós. Quan na Clara va veure aquella al·loteta de quinze anys, amb roba molt moderna, potser comprada al Zara del carrer de Colom, enfilada a unes sabates de plataforma i amb els cabells tenyits de roig,

va deduir que aquella era la primera sessió de tractament a què se sotmetia. Sa mare no la deixava sola ni un moment. La majoria de les persones que rebien quimioteràpia tenien companyia. Pares, fills, néts, germans, esposos. Ella no. Na Clara hi anava tota sola. No tenia ni pares, ni fills, ni néts, ni germans, ni espòs. I no ho lamentava. Pensava que era millor així. Fins i tot va prohibir de manera categòrica a la Luisa i als seus amics que l'acompanyessin a les sessions, o que li telefonessin durant els dies següents. Havien convingut que seria ella qui demanaria ajuda si en necessitava. Es va fixar que la joveneta també s'havia calçat uns auriculars minúsculs, i que amb les mans sostenia el llibret del disc d'un dels grups del rock català que triomfaven entre la jovenalla. Na Clara va reconèixer tot d'una la caràtula de tons lila on es veien els membres de Sopa de Cabra reflectits a l'espill retrovisor d'un cotxe, perquè era un dels discos que en Sergi havia deixat per casa.

Na Clara pensa la paraula *Sergi* i la pensa en minúscula, i a més, en aquest cas, la paraula és buida, no evoca cap concepte. La paraula *Sergi* ha ocupat quinze anys de la seua vida, i ara no li fa ni fred ni calor. L'hauria de posar en majúscula i dir a continuació que han estat els-millors-anys-de-tota-la-seua-vida, i després repensar tots els calendaris. Repensar el temps anterior a en Sergi i el contemporani. Creu que potser sí que és així, que ha passat uns anys molt feliços al costat d'en Sergi, però ara ha girat full. Una altra vegada el seu mecanisme d'escapista. Fa anar la tecla de retrocedir i torna a escoltar la *Quarta Paraula*. Té vessa de pensar i s'esforça perquè li venguin poemes al cap. Però el que li venen són fotografies. En blanc i negre i en color. Els records s'han esclerotitzat, com les seues venes, i quan na

Clara mira el passat, fins i tot el més recent, veu imatges fixes. En Sergi i ella a Ciutadella. En Sergi i ella a Berlín. En Sergi i ella al pis del carrer de Rocafort. En Sergi i ella a una Venècia d'aigua alta un mes de novembre amb marees que li recordaven, a distància, les rissagues al port de Ciutadella i que obligaven els turistes a caminar damunt passarel·les de fusta. En Sergi i ella a la universitat. En Sergi a l'aeroport, sempre esperant la sortida o l'arribada d'un vol. La infermera somrient torna a canviar el dipòsit de líquid i li demana si es troba bé. Ella diu que sí, que té una mica de calor i fulleja el llibre de Pons fins a arribar a Cala des Morts on cerca una explicació impossible al que li està passant *Rere aquest nus al coll s'amuntega la infància / no viurem ja mai més els hiverns crus a l'illa*. I na Clara vol pensar que és molt millor així. Que no vol tornar a ser mai més una filleta. Que suporta millor el tractament i les seues seqüeles que alguns dels episodis que va haver de viure quan era petita. Quan ho tenia tot per a ser feliç en una casa de la banda bona de la Contramurada on no faltava cap comoditat. Amb uns pares que l'estimaven. Amb uns germans encantadors. *No viurem ja mai més els hiverns crus a l'illa*. Hiverns com el del 1965, quan ella tenia cinc anys. Quan un dia de tardor tot van ser crits i piulos i llàgrimes i desesperació. Quan tot es va rompre per sempre, com un vidre, en mil miques. *No sabiem que el món existia i que enllà / de les costes de l'illa hi hagués altres déus*. No sabia ella que un dia son pare, que era un home jove i fort, i en Joan, que tenia deu anys, i era molt valent perquè era el seu germà major i no li feien por els ratolins ni els cabots, anirien a pescar. Son pare, que era mestre de manobre, tenia un llaüt blanc de vint-i-cinc pams que nomia *Maria*, com el xalet, que també tenia un rètol

de llenya envernissada amb aquestes cinc lletres màgiques que formaven el nom de la mare de na Clara. Estava amar-rat a Baixamar, molt a prop de la colàrsega, davant el que havia estat el tenyidor. A na Clara li agradaven molt els capvespres d'estiu quan tota la família pujava a la barca i anaven a Santandria. Allà nedaven i pescaven i saludaven en Colauet, que continuava omplint de tòtems i mites inventats les parets de la cova on va viure fins que va morir de vell molts anys més tard. Els estrangers que seien a sa Nacra menjaven musclos i dàtils i en tiraven les closques a la mar. Na Clara i la seua família menjaven coca amb tomàtiga i panets amb sobrassada que havia fet sa mare i que havia duit a coure al forn del carrer de Sant Joan. A vegades, son pare travessava la platja a peu i els comprava un polo de taronja de can Carrió. Bevien taronjada i pinya de Rop, que era un sucedani local de la Coca-Cola, i que mantenien fresca amb una peça de gel dins un poal de zinc, i quan arribava el fosquet tornaven a casa molt cansats. Tenien la pell bruna i salada, i els cabells rebolicats. Els al·lots intentaven agafar la canya del timó amb les seues mans petitones i provocaven petites ziga-zagues que els feia riure a tots. Des de la barca veien com el sol queia lentament dins l'aigua i son pare els feia bromes i els preguntava si no devia tenir fred el sol tota la nit en remull. A vegades, son pare els desembarcava a la petita platja de sa Farola, davant el seu xalet, i allà mateix, amb l'aigua del mar, escatava els serrans que acabaven de pescar i que es menjarien fregidets per sopar, amb unes bones llesques de pa amb tomàtiga. Però la *Quarta Paraula* avançava, i en Ritus cantava «Déus meus» i en Joan i son pare un dissabte d'octubre van fer una dematinada per anar a pescar a sa Barra. Serrans i vaques i donzelles de carn molt

blanca, però més fangosa. Si agafaven un parell de roges, sa mare faria un suquet de peix per a xuclar-se els dits. Es van endur entrepans de formatge vell de Saranjassa i una cantimplora d'aigua molt fresca. Primer van passar pel mercat i van comprar un quart de gerret que trossejarien i emprarien com a esca. La infermera somrient va tornar a canviar la bossa de medicina a na Clara i li va dir que estaven a punt d'acabar, que aquella era l'última i ja no es va recordar de res. Només les llàgrimes i els crits de sa mare i de son pare. De l'esvalot que hi va haver al port de Ciutadella quan uns pescadors de sa Balandra, que adobaven xarxes davant la Comandància, van veure arribar en Llabrés amb el motor a tot gas, bramant com un fillet petit. Cridant com ho fan els llops, amb el cos inert i vermell de sang d'en Joan, estret contra el seu pit. En Llabrés, blanc ensafranat, va ser incapaç d'explicar què havia succeït. Com havia estat que en Joan jugava amb un salabre i va caure a l'aigua i tot i que sabia nedar perfectament va ser engolit per les hèlixs de la barca. Fins dos dies després no va poder dir als metges que ell havia saltat del llaüt, però que no hi va ser a temps de salvar-lo. Que les hèlixs havien començat a capolar el cos de l'al·lot i per això li faltava una cama, i per això un banc de peixos carronyaires s'havien atracat a la pesquera i només havien deixat la xiruca d'en Joan. Era per això que na Clara Llabrés, asseguda en una butaca d'escai marró de l'Hospital Clínic de València no volia viure mai més «els hiverns crus de l'illa». Per això escoltava les *Set Paraules* i amb la Capella Davídica tornava a Ciutadella, a la casa de la Contramurada sense en Joan i sense son pare. Aquell home fort de cabells revulls i molt negres, que tenia els ulls grisos i la pell molt torrada pel sol, va deixar de ser-hi aquell dia de tardor. Na Clara

Llabrés tenia cinc anys, però recorda en blanc i negre i en contrallum com després de l'accident la van internar durant uns mesos al col·legi. A pesar que ella no era de Maó com la majoria de les altres al·lotes, a pesar que ella no era filla de militar, com les seues companyes, ni estrangera, com aquella filleta que parlava un castellà diferent, i els va dir que era de l'Argentina, i que tota la família havia hagut de fugir d'aquell país perquè encalçaven son pare, que era advocat, i ara era a França, però a ella l'havien deixada a Ciutadella, perquè pensaven que en una illa el nom de la qual ni sabien pronunciar, estaria més segura. Aquella filleta era n'Anabella Maheso Cárdenas, i no sabia assenyalar en un mapamundi on estava Menorca. Un senyor major, amb la clespa coberta per una gorra de quadres escocesos que feia companyia a la seua dona, li va demanar si es trobava bé. Hi havia una llàgrima que regalimava per la galta de na Clara Llabrés quan es va veure dreta a la porteria de l'escola, davant les vidrieres opaques. Sa mare li va fer dues besades humides i li va dir que no es preocupés, que molt prest podria tornar a casa i estarien tots junts. Al seu costat hi va deixar una maleta petita. La mateixa valisa que uns mesos abans havia emprat ella per viatjar amb tota la família a la Barcelona del SEPU i els aparadors plens d'objectes per a la llar que semblaven propis dels invents del TBO, la Barcelona del Tibidabo amb aquell avió màgic i antic, la del monument a Colom, i la de donar a menjar als coloms de la plaça de Catalunya després de pujar i davallar fins que es va cansar per les escales elèctriques d'El Corte Inglés. Ara, a la maleta, sa mare hi havia posat unes mudes de roba interior i unes quantes bruses blanques, de les que formaven part de l'uniforme de l'escola. Quan la va obrir hi va trobar

també una nina de pedaç que els Reis li havien deixat l'any passat. La va tornar a amagar perquè tenia por que les seues companyes es riguessin d'ella. Totes eren majors, amb molts anys d'experiència a l'internat, i amb moltes ganes de passar-ho bé a costa de les noves i les més petites. El passadís estava en penombra i ella esperava que la *madre prefecta* l'acompanyés al dormitori. Una habitació freda, amb les persianes sempre tancades, que havia de compartir amb altres quinze filletes de totes les edats, i que no tenia res a veure amb la seua acollidora cambra del pis de dalt de la seua casa de la Contramurada. Plorava tots els migdies, quan des del pati de l'escola, si es posava al costat de les dues palmeres datileres, podia veure la galeria on sa mare estenia la roba. En Miquel, l'altre germà, que tenia vuit anys i que anava a escola als Salesians, el van dur a casa d'uns concos. «Déus meus.» Na Clara Llabrés no era a casa el dia que van enterrar en Joan, ni les nits en què son pare no podia dormir i cridava embogit. Ella no el va veure quan una matinada va remenar entre els trastos de la caseta de les eines fins que va trobar una destral. Quan encara clarejava va sortir de casa com un esperitat. Amb la destral a la mà, en Joan Llabrés, que havia estat un home fort i íntegre, i era un empresari puixant i emprenedor, caminava cec per Ciutadella cap a Baixamar. Va arribar fins a la colàrsega, on des del dia de l'accident havien varat el seu llaüt. A destralades en va foradar tot el buc i va desfer l'embarcació des de la popa fins a la proa. Amb cada cop de destral volaven les esquerdes que se li clavaven com pues d'eriçó a les mans i a la cara, però ell només plorava i repetia el nom del seu fill. El mestre d'aixa i dos o tres homes més van aconseguir que en Llabrés aturés aquella dèria destructora. I tampoc no hi era na Cla-

ra la nit en què dos infermers van arrossegar en Llabrés i el van ingressar en un centre psiquiàtric de Mallorca. Ella dormia a ca les monges i ajudava la mare Capella a fabricar formes amb una planxa ovalada, que, en solidificar la massa, treia un fumet perfumat de vainilla. La monja li donava els retalls de neula que sobraven a les vores. Se les posava a la boca amb tot el recolliment de què era capaç i imitava el ritual de combregar per notar com l'hòstia, que a vegades li quedava aferrada al paladar, se li fonia a la boca. Com que no estaven consagrades les podia menjar sense caure en pecat mortal perquè ella encara no havia fet la primera comunió. No hi anava a l'avioneta sanitària on hi havia un home sedat amb un mig somriure congelat i una bava espessa que li regalimava llavi avall. Aquell home, tot pell i ossos, tenia poc més de quaranta anys i ja era un vell. *Rere aquest nus al coll s'amuntega la infància.*

Feia una estona que el disc havia arribat al final quan la infermera, que en tot el matí no havia perdut el somriure, li va dir en veu molt fluixa que ja havien acabat. Na Clara tenia els ulls tancats i va haver de fer un gran esforç per a obrir-los. Mentre li llevava l'agulla i li feia un petit massatge amb ungüent per evitar que li sortís un cop blau, li va donar l'enhorabona. La va felicitar, perquè estava tancant el capítol de la peripècia dels cicles de quimioteràpia que s'havien repetit durant mesos amb un interval de vint-i-un dies. Li va fer les recomanacions habituals per pal·liar tant com fos possible els efectes secundaris del tractament. Mentre arreplegava les seues coses i les col·locava a la vella cartera va repassar la sala. Els peixos, el canari groc, les postals que alguns malalts agraits envien a les infermeres, les caixes plenes d'agulles i esparadraps, els malalts asseguts a les cadires d'escai marró.

Va tornar a veure l'al·loteta i va gosar a pensar en el futur. Un futur en minúscula i en cursiva. La doctora Bosch li havia dit que estava pràcticament curada, que al seu cos, en aquell moment, no hi havia ni rastre de cèl·lules malignes disposades a plantar borda i crear un nou tumor, que a partir de llavors havia de fer vida normal, que només s'havia de sotmetre a revisions periòdiques, i considerar el càncer com una malaltia crònica, com aquell que té reuma o diabetis. Tenia por. Aquella última sessió de quimioteràpia representava tancar un parèntesi de quasi dos anys de la seua vida. Un temps en què havia estat hipotecada pel tractament. Tenia por perquè s'havia acomodad molt ràpidament a la rutina de la malaltia, i ara tancava aquesta fase però obria un gran interrogant. Durant aquests mesos havia esborrat la paraula *futur* del seu diccionari. No la pronunciava. Ni tan sols es permetia pensar-la. No va emprar expressions com ara *el mes que ve*, ni tampoc *la setmana que ve*, i encara menys *l'any que ve*. Ara havia recuperat un cert control sobre la seua vida, ara podia tornar a dir i a pensar futur. Ara, na Clara el que buscava era no tenir passat.